

METAFİZİK GERİLİMİ MUHAFAZA VE ÜLFET VE ÜNSİYETİ AŞMANIN ÇARELERİ

Ülfet, insanın bir şeye karşı alışkanlık peyda etmesi, sağında, solunda, önünde ve arkasında gördüğü çok orjinal ve harika şeylere karşı lâkayt ve alâkasız kalması demektir. Metafizik gerilim, iç coşkunuğu, aşk, heyecan ve şevk potansiyeli, mânevî duygularımızın daima aktif hâlde bulunması, bizi dine ve ibadetlere sevk edip koşturacak bir güç kaynağıdır. Ne var ki, zamanla bu canlılık da ülfet ve ünsiyet tozu-toprağıyla perdelenabilir; korlar küllenip, duygu ve latîfeler sönebilir.

Ülfet ve ünsiyetle metafizik gerilimin kaybolması, aslında fitrat ve yaratılışımızın gereğidir. Nasıl vesvesenin gelmesi elimizde değilse, aynı şekilde, çok defa ülfete karşı koymak da elimizden gelmez. **Hususiyle imanda mertebe kat edememiş, kalbî ve ruhî hayatını gerçekleştirememiş kimseler için bu fitrat kanununu aşmak, oldukça zor ve hatta imkânsızdır... (Hanzala hadisi...)**

A. LEDÜNNÎ (İÇ ÂLEME AİT) MESELELER

1- Benlikten Vazgeçilmelidir

Her şeyden önce, insanın bir tahliye (fena şeylerden arınma) yapması gereklidir. Meyve veya güller için hazırlanan bir tarlanın, önce taş ve çakıldan, diken ve yabanî otlardan temizlenmesi gerekir ki, işleyip sürmeye, ekip biçmeye müsait hâle gelsin. Kalpte yaralar, kafada şüphe ve tereddütler, elde, dilde, gözde ve hayalde günahlar varken ibadetlerle kanatlanmak, zikir ve fikir ile süslenmek çok zordur.

Esasen ‘Ben’ düşüncesi, o tarladan ilk plânda kaldırılıp atılması gereken en zararlı bir diken ve çakıl taşıdır. İnsanın mahiyetinden ilk defa sökölüp atılması gereken bir şey varsa, o da benliktir. Benlikten vazgeçmeyenin, öbür âlemlerden gelen “Benim” sözünü duyması mümkün değildir!

2- İradenin Kavgası Verilmelidir

Her uzuv ve duygunun bir yaratılış gayesi vardır. Göz Cenâb-ı Hakk’ın istediği istikamette bakmak, el o istikamette tutmak, ayak yürümek ve kulak da aynı şekilde dinlemek için yaratılmıştır.

İrade için de durum, bundan daha farklı değildir. Onun da bir yaratılış gayesi vardır... Evet, irade, nefis ve şeytandan gelen her türlü hile ve desiselere karşı bir siper olup, vahiyden düşünceye intikal eden şeyleri vicdanın destek ve beslemesi ile hayata mâl etsin ve yaşansın hâle getirsin diye yaratılmıştır. O bu vazifeyi îfa ederken, en büyük hasmı olan şeytan ve nefis, iradenin karşısına pek çok mânia ve geçit vermeyen derin dereler çıkaracaklardır. Hasımlarına karşı böyle bir durumda mücadele vermek, iradenin varlık sebebidir. Düşünce vahye açık değilse, vicdan sönmüş, irade felç ise, işte o zaman şeytan, rolünü rahatlıkla oynayacağı mükemmel bir sahne bulmuş demektir. Midesinin hakkını hiç unutmayan insan, iradesinin hakkını da vermeli değil midir?

3. Nefse düşkünlükten vazgeçilmelidir

Nefsin istek ve alışkanlıkları, insan için öldürücü birer zehir ve insanı aşağılara çeken ağırlıklar gibidir. Ruh, nefsin rağmına gelişir ve yükselir. Tersî yönde, nefis beslendikçe ruh küçülür, sıkışır, ağırlaşır... Bunun neticesinde de kalb, duygu ve latîfelerde bir hantallaşma meydana gelir. Efendimiz’in (sallallâhu aleyhi ve sellem) beyanları içinde, şeytan insanın damarlarında dolaşır durur. O hâlde “Siz” diyor, “Onun dolaştığı yerleri biraz daraltın.”

Evet, onu açlık, susuzluk ve isteklerinden mahrum etmekle sıkıştırın. Aklına her estikçe yiyecek, çeşitli yiyecek ve çerezlerle beslenen bir insanın şehvetine düşkün olması gayet normaldir. Binaenaleyh, **iradenin hakkını ve kavgasını vererek, nefse ait beslenme musluklarını kısmak çok mühimdir.** Aksi

takdirde, nefis daima şeytana açık kapı olacaktır. **Şeytan gibi nefisten de insana dostluk gelmez.** Nefsin fenalıklara götürücü büyük bir hasım ve kendisine karşı “en büyük cihad”ın yapılması gereken bir düşman olduğunun bilinmesi, ondan ve şeytandan kurtulma, dolayısıyla da Allah’a (celle celâluhu) yaklaşma istikametinde atılmış ilk adımlardandır.

Efendimiz Aleyhissalâtu vesselâm’ın, “*Senin en büyük hasmın, iki kaşın ortasındaki nefisindir.*” (Beyhakî, Kitabü’z-zühdi’l-kebir, 2/157); bir muharebeden dönerken de, “*Şimdi küçük cihaddan büyük cihada dönüyoruz.*” (Aclunî, Keşfü’l-hafâ, 1/511) buyurması ve yine Kur’ân’da Yusuf Aleyhisselâm’ın dilinden, “*Muhakkak nefis kötülükleri emreder.*” (Yusuf Sûresi, 12/53) sözünün nakledilmesi, ondan korkmamız ve karşısında daima teyakkuzda bulunmamız hususunda bizim için önemli derslerdir.

4. Mârifetullahı ulaşmak lâzımdır

Mârifetullahta derinleştikçe, Rabbimiz’i çok iyi tanıyıp, içimizde O’nu bulma ve tanıma huzuruna erdikçe, şeytan ve nefsin vaad edeceği bütün yalancı zevkleri ve lezzetleri aşmış ve onların üstüne çıkmış olacağız. Allah’ın mârifetiyle tatmin olup huzura ermiş bir kalbe teklif edilen bütün yabancı tatlar ve zevkler, çok sönük ve çok silik gelir. Haddizatında, kendi içinde aydınlığa ermiş bir insanın, nefis adına şeytanın teklif edeceği şeylerden lezzet alması zaten düşünülemez.

Kendi içinde mârifete erememiş kimselerin durumu ise, güneşten mahrum kalıp da, mum ışığı ve ateş böcekleriyle teselli olmaya çalışan kimsenin durumu gibidir. Mârifete ulaşmış kişi, nefsin ve şeytanın takdim edeceği vâhi ve fâni şeylere aldanmayacak ve kapılmayacaktır. Mârifeti kazanmanın yolu da, burada madde madde sıraladığımız hususları yerine getirmekten geçer.

5. Kalb ve ruhta operasyon yapılmalıdır

Her insan, her gün biraz daha tefekkür ve düşüncede buudlaşarak, önümüze serilen kâinat kitabından tıpkı bir arı gibi mârifet hüzmeleri toplayıp, Cenâb-ı Hakk’ın gönderdiği nebiler ve velilerin açtığı geniş yolu takip etmelidir. Bu yol sayesinde o, ruha hayatiyet kazandıracak ve atılan her adım, ona yeni bir güç kaynağı olacaktır.

Evet, vicdanımızın elinden düşmeyen Kitap ve Sünnet neşteri, bütün mânevî yaralarımızı kesip atarken, asırlara göre değişen tedavi usulleriyle mürşit ve mücedditlerin eserleri, bu eserlerdeki ölümsüz hakikatler de, mânevî yaralarımızı en kısa zamanda iyileştireceğinden şüphe duyulmayan birer ilaç, birer merhem gibi daima elimizin altında bulunmalı; tarif edilen ölçü ve prensipler dâhilinde **öncelik sırası çok iyi ayarlanarak, bu eserler ısrarla mütalâa edilmelidir.** Aksi hâlde, okumayan, düşünmeyen ve kendini yenilemeyen insanların akıbetine uğrar, sararır solar ve savrulur gideriz.

6. Daima, tefekkürle kalb ve kafayı beslemek lâzımdır

Bir saat tefekkürün bir sene nafilâ ibadet hükmüne geçtiğini ifade eden hadis-i şerifler vardır. (Aclunî, Keşfü’l-hafâ, 1/370) Ancak malumatı olmayan insanın tefekkür etmesine imkân yoktur. İnsan, sahip olduğu bilgi ölçüsünde yeni terkiplere varır; bu terkipleri, yeni yeni hüküm ve komprimeler için mukaddime olarak kullanır.. derken, onun tefekkür dünyasında devamlılık ve çok buudluluk husule gelir.

Malumattan mahrum, âmice ve cahilce tefekkürler, öze inemez; üst katmanlarda, kabukta kalır ve aynı zamanda ülfet ve ünsiyet meydana getirir. Hemen şu noktayı da belirtelim ki, **tefekküre götürücü malumat sözüyle, kâinat kitabını tetkik eden, Kur’ân’la kâinat arasındaki münasebet ve illiyeti gösteren eserleri, bu arada günümüzde müsbet ilimlere ait ansiklopedik malumatı kastediyoruz.**

7. Hayalde de istikamet kazanmak lâzımdır

Hayal, şer ve günah istikametinde de kullanılabilir. Bir cemaat içinde bulunmayıp, tek başına yaşayan insan, kendini fıska ve günaha sevk edecek hayallerin kurbanı olabilir ve bir bakışta, bir duyuştta ne hayallerle derinleşiriz de, böyle **günahların hayali, ilerde onlara pratiğın zeminini de hazırlayabilir**. Şeytanın hayale attığı her sahneçik, her bir kareçik, **hayal kamerasında bir film hâlini alır**; fuhuş zakkumlarına sebebiyet verir; hele bir de nefsin eline geçti mi, fiilî duruma dönüşmesi çok kolaylaşır. Bu sebeple insan, gerçekte fasık olmasa bile, hayali böyle günah düşünceleriyle işgal edildüğinden hayaliyle fasık olur. Öyleyse, hayalimize gelen bu kabîl bir düşünce, suret ve fikri birer yılan, birer akrep bilip, arz ettiğimiz çarelerle bu haşeratın ağına düşmemeye, düşmüşsek kurtulmaya çalışmalıyız.

Neyin atmosferinde, neyin tesirinde ve neyin manyetik sahası içindeyse, hayalimizde canlanacak resim ve suretler de, daha ziyade o türden olurlar. Diyelim ki, üç gün aç kaldık; bu durumda, hayalen sarraf dükkânlarına veya füzelere binip uzay yolculuğuna mı gidersiniz; yoksa bir testi su, bir somun ekmek, bir tabak yemek mi hayal edersiniz? Sinemadasınız veya televizyonun önüne oturmuş, nefsin hoşuna giden ve sizi şehvete çağırın müstehcen manzaraları seyrediyorsunuz; o anda Kâbe'nin etrafındaki halkaları hayalinize aksettirmeniz mümkün olur mu? Öyleyse, Allah'a ait mânâları hayal etmek isteyenler, bu mânâların kaynaştığı Allah evlerinin manyetik sahasına girmelidirler.

Bir insan kaç ayarda ise, hayalleri de o ayarda olur. İnsanın kucaklaştığı veya kucaklaşacağı hayalleri, onun Allah'ı ve Resûlullah'ı tanıma ve öldükten sonra dirilmeye inanma derecesine ve dünyaya değer verip vermemesine göre farklılıklar arz edecektir. **Ayarı yüksek hayaller, insanı hiçbir zaman hayal kırıklığına uğratmaz.**

İnsan, isterse düşünce ve hayal dünyasını kontrol altında bulundurabilir. Elbette şuur ve iradeye bağlı bir durumdur bu. İnsan, nasıl vesveseleri kesip atabiliyorsa, aynı şekilde, elinde olmadan daldığı düşünce ve hayallerine de bir son verebilir. Ancak bu da yine onun iradesini ortaya koymasına, idrak, şuur ve duygularıyla kendini ispata ve latîfelerini geliştirerek, beden ve cismini aşmasına bağlıdır.

8. Ölümü çok hatırlamak lâzımdır (Rabîta-ı Mevt)

Kâinatın Efendisi Aleyhissalâtu vesselâm'ın lâl ü güher beyanları içinde, *“lezzetleri acılaştıran”* ölümü çok zikretmek gerekir. (Tirmizî, Kıyame 26) Bundan maada, yine Efendimiz bizzat kabirleri ziyaret etmiş ve ziyaret tavsiyesinde bulunmuşlardır. (Müslim, Cenâiz 108) İnsan, ölümün hakikatine inandığı gibi, onu his, duygu ve aklına nakşederek, hayal ve düşünce dünyasına da hâkim kılar ve kıyamete kadar sürecek olan kabir hayatına da kendini ikna ederse, bu takdirde dünyaya ve ukbâya bakışı ve davranışları farklılaşır ve değişik olur. Onun içindir ki, Söz Sultanı, *“Benim bildiklerimi bilseydiniz, az güler çok ağlardınız.”* (Buhârî, Küsuf 2) buyurmuşlardır.

Ölüm düşüncesi, insanın mânevî damarlarında meydana gelebilecek ülfet ve vesveseyle birlikte, şeytanın süslü gösterdiği günah virüsünün ve benzeri mikropların en azından tesirlerini ve zararlarını giderecek bir antikor gibidir. “Madem öleceğim ve öldükten sonra da hesaba çekileceğim; öyleyse, şu fâni dünyanın elemli lezzetlerine kapılıp, günah işlemenin ne mânâsı var!” düşüncesi içinde ölüm, bir yönüyle güçlü bir vazgeçirici, bir yönüyle de coşturucu bir tesire sahiptir. Fakat, eğer mânevî damarlarımız, antikorların hiç fayda temin etmeyeceği ölçüde günahlarla, dünyanın haram lezzetleri olan mikroplarla dolmuş ve artık vücudun her yanında bir hücre anarşisi meydana gelmiş ve ölüm antikorlarının bile tesir edemeyeceği bir duvar teşekkül etmişse, o zaman ne ölüm, ne de ölüp gidenler ruhta hiçbir şey uyandırmayacak ve yakınlarımızın birer birer göçüp gidişi, bizde sadece bir kaç günlük geçici bir elem hâsıl edecektir. Sonra da, “Canım, ölenle ölünmez ki! Hepimizin yeri de orası; Allah iman, Kur'ân nasip etsin!” şeklindeki klişeleşmiş teselli ve

temennilerle bütün göz ve gönüller yeniden gaflete gömülüp gidecektir.

Niçin hatırlanmaz ölüm? Nefsin hoşuna giden pekçok haram lezzetleri acılaştırarak ağzın tadını kaçırdığı, keyfi bozduğu, insanı nefsanî isteklerden vazgeçmeye, bir kısım bedenî haz ve alışkanlıklardan kopmaya zorladığı, peşin lezzetlere rağmen ruha ötelere hesabına zahidlik aşıladığı, dünyaya bakan yönüyle kalbi daralttığı ve düşünceyi buğulandırarak süslü, toz-pembe dünyaları kararttığı içindir ki, ölüm hatırlanmak istenmez.

Bizim müslümanca hayatımızda edîbâne, nezîhâne ve dünya ve ukbâ adına çok faydaları tekeffül eden iki bayramımız vardır: Ramazan ve Kurban Bayramları. Şimdi bir bunlara, bir de meselâ başkalarının bir yıl içinde kutlamaya çalıştıkları -biz bayramlarımızı 'tes'îd' ederiz- eğlence günlerine bakınız! İki hafta, hatta bir ay geçer, bilmem ne yortusu; bir ay sonra bir faşing, arkasından bir başkası, arkasından bir diğeri... Bu insanların her birini tek tek psikolojik bir tahlil ve tetkikten geçirecek olsanız görürsünüz ki, hepsi birer eğlence insanı ve sanırsınız ki, son derece neşeliler.. gülmek ve gülüşmek için yaratılmışlar...

Oysaki bu ve benzeri hâdiseler, ölümü öldürme düşüncesi ve onu unutmaya çalışma gayretinden başka bir şey değildir. Evet, Müslümanın da kendi çizgileri içinde ve meşru dairede dünya adına bir sevinç ve neşe hayatı vardır; ne var ki, onun neşe dünyasında bile ölüm ve ölüm ötesine ait ürpertici, fakat aynı zamanda imrendirici esintiler, mânâlar ve buğular bulunur. Sonra, Müslümanın iç dünyası ve ruhî saadeti, dünyalık eğlencelere ihtiyaç bile hissettirmez.

9. Kalbin incelmesi, yumuşaması da çok önemlidir

Her meselede olduğu gibi bu mevzuda da Efendimiz'in nurlu beyanlarının rehberliğinde, nasıl şu dünyada dünya ayaklarıyla yürüyor ve dünya gözleriyle görüyorsak, aynı şekilde, ahiret menzillerinde de daha bu dünyadayken yürüme, gezinme ve o hayatı yaşamaya çalışarak iç tecrübeler edinme oldukça önemlidir.

Ölmüşüm!.. Başımdayken ehlim, ıyalım, yakınlarım ve dostlarım toplanmış ağlıyorlar. "Ah, siz değil, ben ağlayacak durumdayım şimdi... Ah, keşke, keşke dünyada ağlayıp da, şimdi burada gülebilsenim!.."

Teneşire upuzun uzatmışlar, gassal başımda cesedimi yıkıyor, kirlerimi temizliyor; istediği tarafa evirip çeviriyor beni... "Ah keşke ben, ben de, can bedende iken kirlerimi yıkasa idim, tevbeyle, istiğfarla arınsam ve günah işlemeseydim! Allah Resûlü'nün mübarek elleri arasında evrilse, çevrilse, yoğrulsa ve buraya müsait şekli alsaydım!..."

Bak, kara ve karanlık bildiğim kabrin karanlığına terk etmeden, son bir defa daha aklık görsün der gibi beni beyaz kefene sarıyorlar. "Ah, keşke kabrimi aydınlatacak olan Allah'ın boyası ile boyansaydım; abdest ile parlayıp, namaz ile nurlanıp ve Allah yolunda hizmet ile aklansaydım!..."

Eyvah, dört parça tahtadan yapılmış kuru tabuta da koydular. "Aah, aah, yumuşak döşeklerde ve koltuklarda ayaklarımı uzatmış, hayatın tadını çıkarırken neden düşünmedim bir gün böyle kuru bir tahtaya uzatılacağımı, neden? Babama da aynı şeyi yapmışlardı hâlbuki!..."

İşte beni musallaya yatırdılar ve namazımı kıldılar... Aldılar sırtlarına ve.. evet, işte kabre koydular. Hani, hani nerede benim eşim, nerede evlâdım, nerede dostlarım? Ne oldu size? Neden arkanızı dönüp ayrılıyor ve beni bu daracık yerde tek başıma bırakıyorsunuz? Malım, mülküm, servetim! Nerede bütün bunlar? Dünyada iken böyle miydik ya? O da ne? Cesedim, bir an olsun benden ayrılmayan bedenim, güzel gözlerim, kulaklarım, ellerim, ayaklarım... Siz de mi beni terk edip gidiyorsunuz? Ah keşke, keşke beni kabir kapısında terk edecek olan şeylere gönül bağlamasaydım; burada faydası dokunacak ameller işleseydim!"

Münkir-Nekir gelip, sorular soracak; Berzah hayatında Cennet ya da Cehennem seyredilecek; haşır

neşir olacak ve insanlar hesap yerine sevk olunacaklar. Herkes başının çaresine bakacak; kişi kardeşinden, anasından babasından, arkadaşından, evlâdından kaçacak; herkes kendini kurtarma sevdasına düşüp, kapı kapı şefaathiler arayacak.

İşte eller eli Nebiler Nebisi'nin eli orada bir kısım ellere dokunuyor, nurlu simaları tanıyor “Yüzleri, kolları abdestle, alınları secdeyle nurlanmışları uzaktan da görsem tanırım ve ‘bendendirler’ der ve alırım.” diyerek topluyor. Ah, keşke ben de adres bıraksaydım, kendisiyle tanışıklık kursaydım ve ben de Havzı'nın başına konanlardan olsaydım...

İşte, defterler uçuşuyor, mizan kurulmuş hesaplar görülüyor; sırlar ortaya dökülmüş, diller yerine eller ve ayaklar konuşuyor... gibi tefekkürlerle kalb ve ruhta bir incelik hâsil etmelidir.

10. Gecenin siyah zülüfleri arasında gözyaşları ve teheccüt lâzımdır

Gözyaşı, ihlâs ve samimiyet sahibi bağıri yanık, ciğeri dağlanan insanlar için bir boşalma ameliyesidir. O, dünyada gönülde dayanılmaz hâle gelen aşk ateşinin ızdırabını bir nebze dindirirken, ahirette *Cehennem'in alevlerini söndürecek tek iksir* olacaktır.

“İki göz Cehennem'i görmez. Biri, Allah korkusundan ağlayan göz, diğeri de, memleketin içine düşebileceği tehlikeler karşısında yüreği atan ve hangi gedikten düşman içimize sızacak, hangi plânda bizi tahrip edecek diye nöbet bekleyen göz.” (Tirmizî, Fedailü'l-cihad 12) Efendimiz (s.a.s) bir başka hadislerinde de *“Ürpermeyen kalbten, yaşarmayan gözden Sana sığınırım Allah'ım”* diye yalvarmıştır. (İbn Hacer, Fethu'l-bârî, 11/139)

Diğer yandan nasıl içte haşyet ve ürperti duyulmayıp gözden yaş gelmemesi, her zaman kalbin kasvet bağladığına hamledilemezse, aynı şekilde, bazen de gözyaşlarının ceyhun olması, mutlaka kalbin haşyet, rikkat ve saygısına verilemez.

Gecelerini teheccüt feneriyle gündüz gibi aydınlatmış olanlar, berzah hayatlarını da aydınlatmış sayılırlar. **Teheccüt, berzah karanlığına karşı bir zırh, bir silah, bir meşale ve kişiyi berzah azabından koruyan bir emniyet yamacıdır.** Her namaz, insanın öbür âlemdeki hayatına ait bir parçayı aydınlatmayı tekeffül etmiştir; teheccüt ise, ötelere zâdı, zahiresi, azığı ve aydınlatıcısıdır..

Ülfetin dağılmasında, kalblerin yumuşamasında ve şeytanların, günahların tesirlerinden korunmada, Allah korkusu, Allah haşyeti ve muhabbetinden gecenin zülüfleri üzerine bırakılan bir kaç damla gözyaşı ve herkesin uyuduğu saatlerde uyumayan gözlerle eda edilen zikirler, tesbihler, kılınan namazlar ve mütalâa edilen derslerin kalblere ne kazandırdığı, ancak tatbikatla ve tadıp bilmekle anlaşılır. Geceleri aydın olan insanların, gündüzleri hiç aydın olmaz mı?

11. Evlenmeli, mümkün değilse oruç tutulmalıdır

Efendimiz, *“Ey gençler topluluğu, evleniniz; gücünüz yetmezse oruç tutunuz, zira oruç günahlara karşı kalkandır.”* (Buḥârî, Savm 10) buyurur. Bir genci nefsanî istekleri gerçekten tazyik etmeye başlamışsa, onun vakit geçirmeden evlenmesi tavsiye edilir. Yok, böyle bir tehlike altında değil de, nebiler ve büyük zatlar gibi ismet ve iffet içinde bulunuyor ve yapacağı vazifeleri de varsa, bir yönüyle atmosferi de kendisini muhafaza ediyorsa, onun bekâr kalması düşünülse bile, hususiyle günümüzde şeytana alet olmamak için izdivaca teşvik edilmeli ve bu koruyucu kalkan ve zırh içine alınmalıdır. Aksi takdirde, bir başka kalkan olarak oruç kullanılmalıdır.

12. Ashab-ı kiramin hayatı yaşanıp yaşatılmalıdır

Kalb ve düşüncemizin istikamet ve canlılığı için Peygamber Efendimiz'in hayat-ı seniyyelerine, sahabe-i kiram, tâbiîn-i izâm ve sırasıyla asırlara ışık tutan salih kimselerin hayatlarına ait tabloların müşâhedeye sunulması, okunması, dinlenmesi, mütâlâa edilmesi ve hayatımıza bunlarla renk ve şevk katılması bir başka çaredir. O büyük numunelere kendini ve hayatını mukayese edebilen bir insan, "Onlar öyleydi, ya biz nasılız?" deyip, kendisini muhasebeye çekecek ve böylece önden çekici, arkadan da itici bir güce sahip olacaktır.

Babanın arkadaşı oğluna soruyor: "En çok anneni mi seviyorsun, yoksa babanı mı?" Çocuğun cevabı belki babasını bile şaşırtacak mahiyettedir: "Ben en çok Allah'ı ve Resûlü'nü seviyorum amca!"

Bir müşâhedem daha: Yedi yaşında bir ilk okul çocuğu, Almanya'da Alman arkadaşlarıyla havuza giriyor. Çocuk hayâsından suya iç çamaşırıyla girmiştir ve eve ıslak pantolonlarıyla geliyor; dizler de çamurlu. Annenin "Ne bu böyle?" sorusuna çocuğun cevabı enteresan: "Anne, ikinci namazını çimende kıldım."

13. Nifak ve "günaha girdim" endişesi taşınmalıdır

Bazen de, şeytanın kurcalaması, vesvese, kalb katılığı ve ülfet olmadan da, "Acaba münafık mıyım, günaha girer miyim?" korku ve endişesi taşımak iyidir. Hz. Ömer, İbn Mesud, Abdullah İbn Ömer ve Hz. Âişe, hatta bazı tabakat yazarlarının tespitine göre yirmi kadar sahabi, kendilerinde nifak alâmeti var diye endişe ederlerdi. Haddizatında, vesvese bunların semt-i nasutiyetlerine sokulmamıştır; fakat onlar, çok derin bir iman şuuru ve mesuliyet hissine sahip bulduklarından kendilerini böyle görmekteydiler.

Bu, başka mü'minlerde de olabilir: "Çarşıya çıktım; yanımdan manyetik alanına girdiğim bir kadın geçti, yaralandım; kalbim ve duygularım söndü, ne olacak hâlim?" diyen bir insan, bence tedbirli bir insandır. Bu anlayıştaki bir insan, ayağını attığı ve bastığı yeri mayınlı tarla gibi görmektedir.. ve bu, nefsi-i levvâme sınırı ve sırrıdır. Yani, nefsi-i emmârenin dizginlerini eline almış, almış ama yine de yer yer hatalar yapıyor, ne var ki, yaptığı hatalardan da rahatsızlık ve tedirginlik duyuyor. Günahlara giriyor, fakat ardından da dönüp nefesine "Sen zaten beni batıran, şunu şunu yaptıran değil misin? Nedir senden çektiğim?" diye kınamada bulunuyor. Esasen bu, insanın nefsiyle boğuşmasının bir tezahürüdür. Eğer dişini sıkar dayanırsa, nefsi kendinden elini eteğini çeker ve 'râdiye, merdıyye' mertebelerine ulaşır, 'mutmainne'ye tırmanır ve 'safiy'e'yi görüp sezmeye başlar.

ÖZET:

Metafizik gerilimi kazanmak ve muhafaza etmek için:

1- Benlikten Vazgeçilmelidir

2- İradenin Kavgası Verilmelidir

3. Nefse düşkünlükten vazgeçilmelidir

4. Mârifetullaha ulaşmak lâzımdır

5. Daima, tefekkürle kalb ve kafayı beslemek lâzımdır

6. Hayalde de istikamet kazanmak lâzımdır

7. Ölümü çok hatırlamak lâzımdır (Rabîta-ı Mevt)

8. Kalbin incelmesi, yumuşaması da çok önemlidir

9. Gecenin siyah zülüfleri arasında gözyaşları ve teheccüt lâzımdır

10. Evlenmeli, mümkün değilse oruç tutulmalıdır

11. Ashab-ı kiramın hayatı yaşanıp yaşatılmalıdır

12. Nifak ve “günaha girdim” endişesi taşınmalıdır

METAFİZİK GERİLİMİ MUHAFAZA VE ÜLFET VE ÜNSİYETİ AŞMANIN ÇARELERİ

B. ÂFÂKÎ (DIŞ ÂLEME AİT) MESELELER

Buraya kadar, daha ziyade insanın ‘ledünnî’ diyebileceğimiz iç âlemine ait meseleler üzerinde durduk ve onun münferit ve şahsî gayretlerine ait hususlara ağırlık verdik. Şimdi de, ferdîlikten çıkıp cemaat olma, dışta isbat-ı vücud etme, içte, uzlette âdeta bir çekirdek gibi sarmaş-dolaş olarak semaya ser çekme ve dal-budak salma safhasında cemaate katılma şeklinde dış dünyasını ve iç fethini tamamlamış olarak, emr-i bi'l-mâruf vazifesini görme, irşad hamulesini yüklenme ameliyesini ele almaya çalışalım:

1. Cemaat hâlinde yaşamak, hayatî bir zarurettir

Allah, insanı toplum içinde yaşayacak bir varlık olarak yaratmış ve onu hemcinslerinin arasına salmıştır. İnsan, maddî ve mânevî yönleriyle ancak toplum ve cemaat içinde yaşayabilir. Onun içindir ki, Hz. Âdem'den bu yana hep cemaat öne çıkmış, fert arka plânda kalmıştır. Şu kadar ki, bazı devreler ve zaman dilimlerinde bu mesele, diğerlerine nazaran daha bir ehemmiyet kesbetmiş ve âdeta bir zaruret hâlini almıştır. Kaldı ki, büyük çoğunluğu itibarıyla hayvanlar bile toplu hâlde yaşarlar; öyle ise en mükerrem varlık olan insan, hayatının her safhasında toplu hâlde yaşamak mecburiyetindedir.

İslâm, bu meseleyi daha bir pekiştirir ve öne alır. Öyle ki, mü'min tek başına namaz kılarken bile, **إِيَّاكَ تَعْبُدُ وَإِيَّاكَ تَسْتَعِينُ** “Ancak Sana ibadet ederiz ve ancak Senden yardım bekleriz.” (Fatiha Sûresi, 1/5) der; “Ederim, beklerim.” demez. Bir mü'min, günlük şahsî işlerinden ibadetlerine kadar her meselesinde Kur'ân ve Sünnet'le cemaat içine itilir, kendisine cemaat olmanın avantajları gösterilir ve hayatının büyük bir bölümü cemaatle irtibatlandırılır.

a) Cemaatleşme, bugün her zamankinden daha zarurîdir

Bugün küre-i arz, bütün milletleri ve devletleriyle tek bir ülke görünümü almıştır. Ulaşım ve haberleşme, çeşitli vasıtalarla çok kısa zamanda temin edilir olmuş, milletlerin birbiriyle yakın münasebetlerde bulunması sayesinde teknolojik, iktisadî, siyasî ve silah üstünlüğü bakımından dünya birbiriyle yarışır hâle gelmiştir. Bu yarış, her milleti kendi bünyesinde cemaatleşmeye götürmüş, hatta asrın getirdiklerinin zarurî bir neticesi olarak topyekün insanlık, kendini bu yarış ruh ve şuuru içinde bulmuştur.

Asırların dev çınarı Osmanlı Devleti'ne karşı devam edegelen Haçlı seferleri, esasen yine birlik içinde toplum oluşturma örneklerini teşkil etmekteydi. Bugün, aynı topluluklar çok değişik nam ve unvanlarla kendilerini hissettirmekte ve paktlar, pazarlar, bloklar şeklinde ortaya çıkmış bulunmaktadır.

Şimdi siz söyleyin: Tarih boyunca sağlı-sollu, önlü-arkalı bunca toslamalar, vurup geçmeler.. tarihî, millî ve dinî kaynaklı düşüncelerle toplu atan hasım yürekler ve bütün bunların hâsıl ettiği korkunç dalga ve esintiler karşısında eğer bir ve beraber olmasaydık, bugünlere gelip ulaşmamız mümkün olur muydu?

Dünya, üzerimize cemaatler hâlinde ve mekanize birliklerle gelirken, onların karşısına fertler hâlinde ve tüfeklerle nasıl çıkabiliriz? Gerçek şu ki, toplu atan yürekleri top da sindiremez. Topumuzun, tüfeğimizin olmadığı yerde, hiç olmazsa yüreklerimiz vahdetle gürül gürül olmalıdır.

Şurası iyi bilinmelidir ki, bir fert, dalâlet adına tahripkâr cemaatler karşısında tek başına mukavemet edemez. Bir insan, ‘gavs’ bile olsa, şahsî dehasıyla, kültür ve ilim dünyasıyla, hatta keşif ve kerametleriyle asrımızın dalâletleri ve günah tufanları karşısında tek başına yaşayamaz; yaşasa da, sürüden ayrı kaldığı için her zaman kurtlara yem olabilir. Ayrıca, cemaat içinde bulunmanın getireceği feyizlerden, sağlayacağı avantaj ve lütuflardan da mahrum kalır.

Ayakları cemaat zeminine basmayan insan, ayaklar altında bir yaprak ve bir tüy gibidir; bu

yandan üflesen öte yana, öte yandan üflesen bu yana savruluverir. Bu yüzdendir ki, Gavs-ı A'zamlar, İmam Rabbânîler, Muhyiddin İbni Arabîler bile bu asırda yaşasalardı, ferdî hareket etmeyeceklerdi. Sahabe devrinin o en kuvvetli, en iktidarlı ve meleklere parmak ısırtacak insanları bile cemaatleşme ve birlik teşkil etme lüzumunu duymuşlardı.

Bu sebeple, hasımlarımızın içtimaî kanal ve kollarla geçeceğimiz yollarda kurdukları sayısız tuzaklara ve onların cemaatçe hücumlarına, ayrıca, mânevî hasımlarımız olan şeytana, nefse ve günah tufanlarına karşı yem olmaktan, boğulmaktan bizi koruyacak en mühim sığınak, toplu hâlde yaşamaktır. Evet, bu fikre davet, günümüzün en hayatî meseleleri arasındadır.

b) Cemaatte her zaman kuvvet vardır

İki fert ayrı ayrı olduklarında '1'i aşamazken, yan yana gelince '11' olur. Üç ayrı '1' yan yana geldiğinde '111'e ulaşır. Şimdi, basitçe rakamla ifade etmeye çalıştığımız bu durumu, karanlıkta elinde meşale tutan bir kişinin meydana getireceği aydınlıkla, 11 ya da 111 kişinin meydana getireceği aydınlığı mukayese ederek düşünün. Bir hazineyi kaldırmada da aynı durum söz konusudur. Buna bir de pazu kuvvetinin yanında kabiliyetlerin, ilmin, idrakin ve düşüncelerin ittifakını ekleyin. Ayrıca gaye ve ideal birliği ve cehd ve azim müşterekleri de varsa, işte o zaman, gerçekten topların sindiremeyeceği yürekler gürül gürül ses getirmeye başlar.

c) Cemaatte rahmet ve cemaatle dualarda makbûliyet vardır

Hadisin beyanıyla, Allah'ın rahmeti cemaatle beraberdir. Cemaat üzerinde dolaşan bir bulut, âdeta altına girene rahmet yağdırır. Bir kişinin duası, sadece bir ferden duası olup, taşıdığı rahmet damlaları da o kadardır. Hâlbuki tam olarak ittihat etmiş, ağız gönül birliği içindeki bir cemaatin duasının karşılığı, tek tek her ferde inen miktarın kat kat üstündedir ve sağanak sağanaktır.

Eğer rahmete açık semereli bir ağaç olmak istiyorsanız, orman içinde bir ağaç olmaya bakınız; tek başınıza kaldığınızda hiçbir rahmet düşmez.. kuruyup gidebilirsiniz; ama ormana mutlaka rahmet inecek ve siz de o rahmetten bol bol yararlanacaksınız. Yine diyelim ki, siz bir sivilsiniz, silahınız yok; kuvvet ve kudretiniz de sermayeniz kadar... Oysa, askerde tek başınıza bile olsanız, iktidarınız, silahınız, ferdî kabiliyet ve cesaretinizin yanı sıra, içinde bulunduğunuz birliğin kuvvet ve iktidarını da yanınızda bulur ve yerinde bir paşayı, hatta bir orduyu bile esir edebilirsiniz.

Cemaat içinde bulunmanın bir büyük faydası da şudur: Kişinin mâsiyetleri, günahları, dualarının kabul semasına yükselmesine engel olabilir; cemaatin dualarının kabul olacağı ise, kat'î gibidir. Bir kudsî hadiste Allah (celle celâluhu) şöyle buyurur: **هُمُ الْقَوْمُ لَا يَشْقَىٰ بِهِمْ جَلِيْسُهُمْ** "Onlar öyle bir cemaattir ki, onlarla bir arada bulunan bedbaht olmaz." (Müslim, Zikr 25) Evet, gül bahçesinde bulunan, hiç olmazsa o bahçenin kokusundan istifade eder.

d) Cemaat, paratoner gibidir

Cemaat, ilâhî rahmeti cazibesi ve duasıyla davet edip sinelere ulaştırmada vasıta olduğu gibi, belâ ve musibetlerin def'ine de önemli bir vesiledir. Sema, kendine açılan semavî simalıkların elleri ve gönülleriyle çok alâkadardır. Evet, cemaat hâlinde dua ve yakarış, Rahmete açılan avuçlara semavî tebessümleri celb ederken, aynı zamanda yere uzanan afet ve musibetlerin de def'ine sebeptir. Paratonerden uzak kalanlara, şeytanın şimşekten okları her an isabet edebilir. Bazen de ondan iki gün uzak kalan dört gün, dört gün uzak kalan sekiz gün uzaklaşmış gibi, kendini boşluk ve kasvet içinde bulabilir. Bu, tıpkı ışığın kaynağından uzaklaştıkça, karanlığın ziyadeleşmesi gibidir.

2. Yalnız kalmayıp, mutlaka iyi arkadaşlar edinmek lâzımdır

Yalnız yaşayan bir insan, hem dört yandan hücum eden dalâlet rüzgârları karşısında kuvvetsiz,

desteksiz, hem de dualarının kabul olması gibi avantajlardan mahrum kalabilir. Bunun da ötesinde, şeytanın zehirli okları karşısında boy hedefi haline gelebilir... Bu itibarla, Aleyhissalâtu vesselâm, “*Yalnız yaşayan, şeytandır.*” (Ebû Davud, Cihad 79) buyururlar.

Evet, yalnız yaşayan insan, er geç şeytanın tuzağına düşebilir, şeytana paçayı kaptırabilir ve onun kızıl pençesine av olabilir. Şeytanın zihne ve hayale attığı her kötü düşünce, yalnızlık ve can sıkıntısı toprağında boy atıp gelişecek bir çekirdek gibidir. Fikir, gönül ve ruhunu kötülük ve günah çekirdeklerinin doldurduğu yalnız bir insanda, bu çekirdeklerin er geç iç tazyik ve zorlamalarla dal budak hâlinde dışarı taşarak, günah meyvelerini vermemesi imkânsız denecek derecede zordur. Her insan, zaman zaman kendini zorlayan bu kabîl düşünce ve hayallerin kendisini nasıl kıştırdığını ve bu kötü düşüncelerin kökünün, daha çekirdek hâlindeyken kurutulmasının lâzım geldiğini, kim bilir kaç defa hissetmiş ve nedametle kıvranmıştır..!

Evet, insan, yalnız kalmaktan yıldıran-çıyandan kaçır gibi kaçmalıdır; çünkü yalnızlık yılanca, çıyanca düşüncelerin insan ruhunu sarmasına yol açar. İki kişi olmada da aynı tehlikeler bahis mevzuu olabilir; çünkü iki kişinin bir fenalık ve kötülük üzerinde anlaşması, zayıf bir ihtimal de olsa mümkündür. Üç kişininse, -ihtimal hesaplarına göre- günahlarda, fenalıklarda anlaşıp bir araya gelmesi âdeta imkânsızdır. Bu hakikate parmak basan Allah Resûlü, “*İki kişi de şeytandır; üç kişi ise cemaattir.*” (Ebû Davud, Cihad 79) buyururlar. İster evli, ister bekâr olalım, evde, mektepte, iş yerinde ve çarşıda bizi aralarına alıp, üzerimize kanatlarını gelecek, duygu ve düşüncelerimizi şeytanî esintilerden koruyacak ruh ve irade insanı arkadaşlara ihtiyacımızın varlığı ortadadır.

Evet, arkadaş ama her arkadaş değil; iyi arkadaş seçeceğiz. Eskilerin eskimeyen şu sözleri ne güzeldir: “Bana arkadaşımı söyle, sana kim olduğunu söyleyeyim.” “Üzüm üzüme baka baka kararır.” “Gül, güller arasında yeşerir.” “İyi arkadaş, insanı Cennet’e, kötü arkadaş da Cehennem’e götürür.” “İyi arkadaş, misk satan gibidir, hiç olmazsa kokusundan istifade edilir; kötü arkadaş ise, körükçüye benzer ki, hiçbir yanından rahatsız olmasanız bile, en azından kokusundan rahatsız olursunuz.”

Ebed yolunda ebed soluyan, simaları hakikat gamzeden, iradelerinde Allah’ın iradesi nümâyân öyle dostlar, ahbablar, arkadaşlar vardır ki, yanlarına gittiğiniz, atmosferlerine girdiğiniz zaman, nebi ile diz dize gelmiş gibi kuvvet kazanır, aşkla, şevkle dolarsınız. Onların iksir-misal söz ve davranışları, içinizde yosun gibi yeşermeye başlamış kötü duygu ve düşünceleri bir hamlede siliverir. İyi arkadaş, nasihatleriyle sizin yüreğinizi hoplatacak, içinize aşk, heyecan salacak, düşüncenize aydınlık getirecek ışıktan bir dosttur. Münevver ve münevvir dostlar, has ahbablar, evet bize lâzım olan, işte bunlardır.

3- Va'z u Nasihat Dinlenmelidir

Nasihat edenleri dinlemek de, ülfetimizin dağılması, kalbimizin yumuşaması ve şeytanın vesveselerine, günahların zorlamalarına karşı koyabilmemiz için de koruyucu ve besleyici çarelerdendir. İnsan, akli, mantığı ve muhakemesiyle hususiyet arzeden bir varlık olduğu gibi, coşan gönlü, ürperen vicdanı, yaşaran gözleriyle de bir kalb, bir ruh ve bir duygular yumağıdır. Bu itibarla da o, iç âleminde derinleşmeye, ruh dünyasında zenginleşmeye, tefekkür hayatında genişlemeye muhtaçtır.

Evet, o, yer yer içinde oluşan aysberglerin eritilmesine muhtaç olduğu gibi, mânevî gıdasızlığını izale edecek, mânevî süt akıtan çeşmelere de şiddetli bir iştihak duyar. Kur’ân, Efendimiz’e defaatle “Anlat!” der ve O iki Cihan Güneşi de, “*Din nasihattır.*” (Buhârî, İman 42) buyurur.. Evet, bir yanda, çatlama noktasına kadar ‘anlatma’ talim edilirken, diğer yanda da yine hadisin ifadesiyle “*Ya öğretene, ya öğrenene ya da dinleyen ol; dördüncüsü olma!*” (Taberânî, el-Mu’cemü’l-evsat, 5/231) tavsiyesinde bulunularak, iki uç âdeta bir noktada birleştirilmekte ve dikkat nazarları, yerinde anlatmaya, yerinde de dinlemeye çekilmektedir. Hele, Efendimiz’in bizzat, Kur’ân’ı talim ettiği ashabına, “*Okuyun da*

dinleyeyim!" (Buhârî, Tefsir (4) 9) demesi ne kadar mânidârdır!..

O hâlde insanın, yüreğini coşturup yumuşatacak, içindeki kararmış his ve duyguların kirini, pasını izale edecek, onun ebedî âlemlere şevkini kamçılacak, bu arada dinî, ilmî dakik meselelerle fikir dünyasını aydınlatacak vaiz ve nasihleri dinlemesi de, yine onun için ekmek kadar, hava kadar mühim bir ihtiyaçtır. Bu sebeple insan, "Bunu biliyorum, bir daha neden dinleyeyim ki!" dememeli; nasıl yemek, içmek devamlı tekerrür ediyor ve bıkmak şöyle dursun, bunlara daima ihtiyaç duyuluyor, öyle de, kalb ve ruhun gıdası sayılan, ayrıca şeytan ve günahların şerrinden de koruyucu rol oynayan nasihat ve sohbetleri dinlemek de, onun için belki bin kat daha lüzumlu bir ihtiyaçtır.

4. Gözlerimizi çarşı ve sokaklarda haram manzaralardan sakınmalıyız

Haram karşısında gözünü yuman insan, hiçbir zaman maddî-mânevî bir kayba uğramaz ve bu hassasiyeti gösteren insandan kimseye herhangi bir fenalık gelmez. Öte yandan, kendini bu aç bakışlara arzeden karşı cinsin, bundan maddî-mânevî kazandığı hiçbir şey yoktur. Kazanmak şöyle dursun, kendisi, muhatapları, toplumu ve memleketi adına neleri kaybedip, neleri kaybettiğine hastaneler, hapishaneler, mahkeme koridorları ve gazete sütunları en büyük şahitlerdir. Unutmayalım ki, en verimli meyveleri, zararlı ışıklardan ve şerarelerden korunan yeryüzü tarlaları verir; buna karşılık, yakıcı bakışlara ve öldürücü ışıklara korumasız maruz kalıp, neticede delik deşik olan derbeder gönüllerden ve felç olmuş iradelerden ne beklenir ki!

"Öyle bir zaman gelecek ki, imanı muhafaza etmek, elde kor tutmak gibi olacak." (Tirmizî, Fiten 73) diyor Aleyhissalâtu vesselâm Efendimiz; evet, *"Kor; atsan iman gider, tutsan elin yanar."*

Ve yine buyuruyor: *"Nazar (bakış), şeytanın zehirli oklarından bir oktur."* Kalbe saplandı mı ya da göz hunisiyle kalbe indi mi bakışı bulandırır, başı döndürür. Ve sonra Rabbü'l-âlemîn'e tercüman oluyor: *"Kim onu Benim korkumdan dolayı terk ederse, kalbine öyle bir iman neşvesi ve halâveti atarım ki, onun zevkini gönlünün derinliklerinde duyar."* (Hâkim, Müstedrek, 4/349)

Şeytanın bu zehirli oklarına karşı tavrını ortaya koyan ve her işte olduğu gibi, bu hususta da yine yakınlarından başlayan Aleyhissalâtu vesselâm Efendimiz, bakınız ne yapıyor?

Hacda, bir merkûbun üzerinde Arafat'tan inerken, sağdan-soldan geçen kadınlara gözü ilişmesin diye, terkisine aldığı amcası Hz. Abbas'ın oğlu Fazl'ın başını bir sağa bir de sola çeviriyor. (Buhârî, Megâzî 77) Hâdiseye dikkat edelim:

Bir defa hâdisi, böyle bir duygunun âdeta imkânsız olduğu hacda meydana geliyor. İkinci olarak, mü'minlerin annesi Âişe Validemiz'in ifadesiyle, kadınların erkeklerden ayrı ve yüzlerini dahi göstermeden geçip gittikleri bir dönemde Efendimiz, kendisi hakkında böyle bir şeyin asla düşünülemeyeceği yiğit amcazadesi Fazl'ın başını hem de kendi terkisindeyken sağa sola çeviriyor. Ve bu hâdisi, Asr-ı Saadet'in o daima okşayıcı, nazarları, kalbleri yumuşatıcı, burcu burcu vahiy ve Cibril nefesi kokan ve daha dünyada iken ahireti ruhlara duyurup yaşatan hava ve ikliminde cereyan ediyor!

Rica ederim, bugün bile bir mescide girdiğimizde veya bir cemaatin huzuruna vardığımızda, istesek de fena hisler düşünemezken, böyle bir şeyin hiç de mümkün olmadığı bir durumda, nazarına başka hayaller girmesin, serseri bir ok gelip kalbini delmesin, içine fisk u fücür nüvesi serpilmesin diye, Fazl'ın yüzünün bir o yana, bir de bu yana çevrilmesini nasıl değerlendireceğiz?..

Bu hâdisenin ifade ettiği mânâ şudur: Orman hiç yanmasın diye meseleyi kökten ele alıp, ormanda bir kibrit çöpüne dahi müsaade etmeme; ortada hiç savaş ihtimali yokken dahi, binlerce askerin bulunduğu karargâh içinde yine nöbeti aksatmama ve bir saniye olsun gözü yummmama... Evet, haramlara, fuşşa, tecavüzlere, cinayetlere ve daha nelere nelere götürücü sebeplerin bütünü ortadan kaldırma..

belki bir gün yılan, çıyan sızar diye tüm delikleri kapama.. ve bir bakış, bir gülüş, bir dokunuşla nice hayatların sönüp gitmesinin, nice yuvaların yıkılmasının önüne aşılmaz setler çekme.. yani fenalıklara iten sebepleri ortadan kaldırma ve günahları ta baştan önleme; işte Allah'ın çizdiği yol!

Yine Efendimiz, yedi yaşında müslüman olup, kendi havasıyla büyüyen amcası oğlu ve nesl-i pâkini devam ettirecek damadı Hz. Ali'ye, *“Yâ Ali, birinci bakış lehinedir, fakat ikincisi aleyhinedir.”* (Ebû Davud, Nikâh 43) buyururlar. Yani, irade dışı ilişen birinci bakışta günah yok ise de, ikinci ve diğer bakışlarda irade devrede olduğu için, nefsin rolü vardır ve bu bakış, kişiyi alıp götürebilecek bir zincirin ilk halkası olduğundan haramdır. Efendimiz, harama götüren yolu, ta baştan bu şekilde önlemekte ve günahlara geçit vermemektedir.

5- Canımız her sıkıldığında sokağa çıkmamalıdır

Canı sıkılan sokağa mı çıkmalı? Ne kadar çarpık bir anlayış! Şeytanın rahatlıkla içeriye sızıp çalışabileceği bir gedik... Can sıkıntısını sokakta geçireceğini sanan insan, yağmurdan kaçarken doluya tutulan gibi olur.

Can sıkıntısı, kalbin tatminsizliğinden, Allah ve Resûlü ile münasebet kurulamayışından, ibadetlere bağlı olamamaktan, arkadaşsızlıktan, okuma ve tefekkür adına boş bulunmaktan, meşguliyetsizlikten, hizmet etmemekten kaynaklanır. Böyleleri için şeytanın nüfuz edeceği menfez ve gedikler hazır demektir. Şeytandan yanmış insanın, yeniden şeytanın oklarının yağdığı mevzilerde dolaşması, deniz suyu içmekten içi yanmış birinin susuzluğunu gidermek için tekrar denize koşmasına benzer.

Meselenin bir de şu yönü var: Can sıkıntısı, Allah'ın 'Kâbız' ismiyle kalbi sıkması olarak da anlaşılabilir. Dolayısıyla da o, bir ibtilâ ve imtihandır. Böyle bir imtihan neticesinde kulun sebat ve sadakat derecesi ortaya çıkar. Yani kul, canı sıkıldığı, kalbi daraldığı zamanlarda da ibadetleri yapacak mı diye Allah kendisini dener. Şurası da iyi bilinmelidir ki, bu hâlet içinde eda edilen namaz, arkadaşların iştiyak atmosferinde, cemaat içinde şevk ve neşe ile kılınan namazdan çok daha sevaplıdır; çünkü o anda insan âdeta muharebe hattındadır. Sonra, güneşin bulutlar arkasına saklanması gibi, bu hâl de geçicidir; Allah bu defa 'Bâsıt' ismiyle onun kalbini genişletir, kendisine şevk verir. Mağrem nispetinde mağnem, yani meşakkat ve zorluk nispetinde mükâfat ve sevap peylenmiş olur.

Çarşı ve pazara çıkarken dikkat edilecek hususlar

1- Çarşı ve pazara lüzumsuz yere çıkmamalı, işleri toptan görmeye çalışmalıdır

2- Yolun hakkını vermeyi düşünmelidir. Sahabe-i kiram efendilerimiz, çok defa hak ve hakikati anlatmak için dışarıya ve çarşı-pazara çıkarlardı. Efendimiz (sallallâhu aleyhi ve sellem), ashabını yol kıyılarına ve sokaklara oturmaktan men ederdi. *“Oturmamızda maslahat ve faydalar var yâ Resûlallah!”* dediklerinde de, *“Öyleyse, yolun hakkını verin.”* yani *“Gözlerinizi harama karşı kapayın, yolun taş ve dikenlerini temizleyin, gelip geçenlerin selâmalarını alın, selâm verin ve emr-i bi'l-mâruf nehy-i ani'l münkerde bulunup hakikati anlatın.”* buyururlardı. (Buhârî, İstizan 2) İşte, bu hâlis niyet mevcut olduğu sürece seyyiat ve günahlar hasenata dönüşebilir.

3- Dışarıya müteyakkız ve mücehhez olarak çıkmalıdır. İnsan mayınlı tarlada nasıl yürüyor, can düşmanlarının bulunduğu bir bölgede nasıl mücehhez ve müsellaah dolaşıyorsa, öyle de, günahların kol gezdiği çarşı-pazarda da mücehhez ve müsellaah bulunmalıdır.

4- Dışarıya çıkmadan önce gerilime geçmelidir. Çarşı pazara çıkmadan önce, yüreğimizi hoplatacak, heyecanımızı coşturacak, gözlerimizi yaşartacak ve hislerimizi harekete geçirecek bir şeyler okuyup, bir şeyler seyredip, bir şeyler dinlemeli ve öyle çıkmalıyız..

5- Dışarıda iyi arkadaşlarla birlikte olunmalıdır. Bazen öyle zayıf anlarımız olabilir ki, kendimize hâkim olamayız ve nazarımız harama kayabilir, ruhumuzda bir yara meydana gelebilir, fena düşünceler kafamıza tohumlar gibi saçılmış ve günahlar ruhumuzda mayalanmış olabilir. Ama yanımızda bir-iki arkadaş olduğunda, güzel şeyler konuşur ve güzel şeylerin müzakeresini yapabiliriz. Hem, arkadaşların gözleriyle kendimizi kontrol altında tutar ve nazarlarımıza, kulaklarımıza dikkat edebiliriz. İnsan, sırf riya için zina etmese, zina etmemiş olur; görmesinler diye hırsızlık yapmıyorsa, yapmamış olur. Göz zinası, kulak zinası, el ve ayak zinası, düşünce zinası, evet, ne olursa olsun insanın hayaline fiskı, günahı çekebilecek her şey, her fena düşünce gösteriş için dahi olsa terk edildiğinde, o günah, elini ve pençesini ruhlarmıza salmadığı sürece selâmette sayılır.

6- İrade dışı bulaşan şeyler temizlenmelidir. Bir gün beyninden vurulmuş gibi Huzur-u Risaletpenâhî'ye bir sahâbi gelir, kendini yere atar ve: *“Mahvoldum yâ Resûlallah, caddeden geçen bir kadına baktım ve dokundum.”* diye inler. Derken o esnada âyet nazil olur: *“Günün iki yanında namaz kılın; şüphesiz ki, iyilikler kötülükleri giderir.”* (Buhârî, Mevâkît 45)

Evet, namazlar, Allah indinde günahları silip süpüren şeylerdir. Hadiste, namazların namaz aralarında işlenen küçük günahlara keffâret olduğu ifade edilir. (Müslim, taharet 14) Rabbimize karşı yaptığımız kulluklar, namazlar, niyazlar, -inşâallah- elimizde olmadan ve irademizi aşarak gelip bize çarpan günahlara keffâret olacaktır. Ayrıca, **harama her göz kapama, insana bir vacip işlemiş gibi sevap kazandırır.**

7- Günahlar, tevbe ve istiğfarla temizlenmelidir. Her günahta küfre giden bir yol vardır. Her şeyden önce günah, kulun Cenâb-ı Hakk'ın inayet atmosferinden dışarı çıkması ve ilâhî teminatı reddetmesi demektir. Ayrıca kul, günah işlemekle şeytana tam hedef olmuş sayılır; günahlar arttıkça da Allah'ın himaye ve koruması azalır.

Günahta ısrar ve onu küçük görme de, insanı küfre itebilir. İnsan, günahlara alışmış ve onlardan kopamıyorsa, bazen böylelerini o levsiyattan kurtarayım derken daha kötü durumlara itmiş oluruz. Meselâ, “İçki içme!” dediğimiz birisi, “Bir kadeh haram olmaz; hem, bu kadarını da katı buluyorum.” diyecek ve küfre ait benzeri sözlerle o günahın kurbanı olacaktır. Keza namaz kılmıyorsa, “Gel, kıl!” ısrarları karşısında, gelmeme ısrarında bulunacak ve sonunda da “Gelmiyorum.” deyiverecektir.

Esasen günah, ısrar edildiği, zararsız bilindiği, tevbe ve istiğfar ile de temizlenmediği zaman günah olur. Yoksa kendisinde ısrar edilmediği, zararı bilinip korkulduğu, tevbe, istiğfar ve samimî bir nedamet ile terk edildiği zaman ise, -Kur'ân'ın ifadesiyle- inşâallah affa mazhar olacaktır. Dağlar cesametinde de olsa, -şirk hariç- Allah'ın affetmeyeceği günah yoktur. Elverir ki, O'nun af, merhamet ve ğufrân kapısına varılsın.

6. İnsan meşguliyetsiz kalmamalıdır

Şeytan, daha ziyade âtil insanlara, atâlet ve tembellik içinde miskin miskin oturanlara hücum eder. O, hiçbir iş yapmayan, vaktini sinek avlamak, avare avare dolaşmakla geçiren ve saatlerce dumanlı yerlerde boş laf eden insanlara musallat olur. Ve yine o, din, iman, vatan ve millete hizmet adına hiçbir şey yapmayan, din ve iman hizmetlerine karşı kapalı yaşayan, yer yer dolup boşalmasını bilmeyen fertlerle uğraşır ve onları baştan çıkarır. Zira böyleleri, şeytanın arayıp da bulamadığı birer avdır.

Madem şeytan daha çok miskinlik, tembellik ve meşguliyetsizliğimizden istifade ediyor; hizmet adına dolup boşalmaktan hoşlanmıyor ve boş durduğumuz sürece içimize uygun olmayan düşünceler, kuruntular atıyor, başka şeylerle meşgul olmayan hayalimizi kendi namına meşgul ediyor ve günahları düşündürüp günah işlemeye zorluyor, öyleyse biz de, daima meşguliyetle, aksiyonla, faaliyet ve hizmetle

ve irşad yolunda terlemekle şeytanın parmak sokabileceği yerleri doldurmalıyız ki, o da bizde umduğunu bulamasın.

7. Allah'ın (celle celâluhu) dinine yardım edene Allah (celle celâluhu) da yardım eder

Kendini Rabbi'ne ve O'nun Habibi'ne hizmete, hakka ve hakikate tercüman olmaya ve irşad faaliyetlerine adanmış, evet, bu şekilde Cenâb-ı Hak'la aramızdaki mukavelenin bize ait yanını ifa etmiş genç-ihtiyar, kadın-erkek, talebe-hoca her meslek erbabından, her yaş ve baştaki insanlara karşı Allah da, mukavelenin diğer yanı adına şöyle buyuracaktır: **إِنْ تَنْصُرُوا اللَّهَ يَنْصُرْكُمْ** Yani, eğer siz Allah'ın dinine yardım eder, dine tercüman olup, gönüllere duyurma yolunda ahdinize sadık olursanız, Allah da size yardım eder. Siz iman ve Kur'ân'a sahip çıkıp, onların ayaklar altında pâyimâl olmaması için çalışırsanız, Allah da sizi şeytan ve nefsinizin ayakları altında bırakmaz ve pâyimâl etmez. Karşılıklıdır bu; yaparsan O da yapar; koşarsan O da koşar... Hem de nasıl? Hadisin beyanıyla, Kendi'ne bir karış yaklaşana O, bir adım yaklaşır; yürüyerek gidene koşarak gelir; yani, bir elini uzatana iki elini uzatır. (Buhârî, Tevhid 15)

'Mağrem' nispetinde 'mağnem' ve riziko nispetinde mükâfat vardır. İnsan, ne kadar sıkıntı ve meşakkate maruz kalırsa, kavuşacağı nimetler de o nispette çaplı ve inşirah verici olur. İnsan, çektiği ve katlandığı meşakkate göre evsaf ve ayar kazanır. Nefsanî arzu ve istekler, insanı en çok sıkıştırdığı, şeytanın sağdan soldan ona öldürücü oklar yağdırdığı dönemlerde o, dinî hassasiyetini koruyorsa bir başka amûdî (dikey) yükselir. Dine sahip çıkıp Peygamber vârisi olarak irşad yapmanın, taşıdığı rizikolara karşılık, o nispette de avantajları vardır. Bu avantajlar daha dünyada iken kısmen hissedilse de, asıl ihtişam ve hakikatiyle ötede zuhur ve inkişaf edecek, Cennet ve Cemalullah meyvelerini verecektir.

ÖZET:

Metafizik gerilimi kazanmak ve muhafaza etmek için:

1. Cemaat hâlinde yaşamak, hayatî bir zarurettir
2. Yalnız kalmayıp, mutlaka iyi arkadaşlar edinmek lâzımdır
- 3- Va'z u nasihat dinlenmelidir
4. Gözlerimizi çarşı ve sokaklarda haram manzaralardan sakınmalıyız
- 5- Canımız her sıkıldığında sokağa çıkmamalıdır
6. İnsan meşguliyetsiz kalmamalıdır
7. Allah'ın (celle celâluhu) dinine yardım edene Allah (celle celâluhu) da yardım eder hakikati unutulmamalıdır.